

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: Fra Eventyr og Historier. Første-Andet Bind. 1862-63

Citation: Andersen, H. C.: "Fra Eventyr og Historier. Første-Andet Bind. 1862-63", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. IV kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 11. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr04val-shoot-workid58005.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. IV kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Fra Eventyr og Historier. Første-Andet Bind. 1862-63.

12

EHP 1-62 (*Bibl. 843*) udkom i 3 hæfter (fra side 1, 129, 257) 7.10., 3.11. og 15.12.1862. Indhold: [I] H. C. Andersens Eventyr og Historier. Første Bind. [II] blank. [III] blank. [IV] litografisk frontespice af Vilh. Pedersen: sæbebobleblæsende bevinget figur. [V] litografisk titelblad af sa.: markedsscene m.m. og ordene Eventyr og Historier af H. C. Andersen. I. [VI] blank. [VII] H. C. Andersens Eventyr og Historier. Med Illustrationer efter Originaltegninger af V. Pedersen. Første Bind. Med 91 Illustrationer. København. C. A. Reitzels Forlag. 1862. [VIII] Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F.S. Muhle. [IX-X] Indhold. 1-440 text. De to litografiske blade er indhæftede; de svarer til EP-50, se II s. 170.

EHP 2-63 (*Bibl. 847*) udkom i 3 hæfter (fra side 1, 161, 321) 9.2., 10.3. og 30.3. 1863. Indhold: titelark som EHP 1-62, dog uden dennes [III-IV], desuden med angivelsen Andet Bind. Med 121 Illustrationer, og årstal 1863. [VII-IX] Indhold. [X] blank. 1-414 eventyrtekster. 415-430 Bemærkninger, der trykkes i denne udgaves kommentarbind. 431-32 blanke.

De to binds omslag findes i Holger Laage-Petersens samling nr. 1065-66. Foromslagene har billede som vort bd. II, bagomslagene som vort bd. I. Text: Eventyr og Historier af H. C. Andersen. Første Bind. København 1862. C. A. Reitzels Forlag, og bagpå: Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F.S. Muhle. Indersiderne har annoncer. - Hæfteomslagene kan formodes at have haft tilsvarende udstyr, men udg. kender dem ikke.

Denne komplette, kronologiske udgave af alle af Vilh. Pedersen illustrerede eventyr optrykkes tre gange inden forf.s død; til disse optryk tager denne udgave intet hensyn. De fortsættes i EHF 3/5, se vort bd. V.

13

Metalsvinet.

I Byen Florents, ikke langt fra *piazza del granduca* løber en lille Tværgade, jeg troer den kaldes *porta rossa*; i denne, foran en Slags Bazar, hvor der sælges Grønt, ligger et konstigt vel udarbejdet Metalsviin; det friske, klare Vand risler ud af Munden paa Dyret, der af Ælde er ganske sortgrønt, kun Trynen skinner, som om den var poleret blank, og det er den ogsaa af de mange hundrede Børn og fattige Folk, der tage fat paa den med Hænderne og sætte deres Mund til Dyrets, for at drikke. Det er et heelt Billede, at see det velformede Dyr blive omfavnet af en smuk, halvnøgen Dreng, der sætter sin friske Mund til dets Tryne.

----- 14

Enhver, som kommer til *Florents*, finder nok Stedet, han behøver kun at spørge den første Tigger, han seer, om Metalsvinet, og han vil finde det.

Det var en sildig Vinteraften, Bjergene laae med Snee, men det var Maaneskin, og Maaneskin i Italien giver en Belysning, der er ligesaa god som en mørk Vinterdag i Norden, ja den er bedre, thi Luften skinner, Luften opløfter, mens i Norden det kolde, graae Bly-Tag trykker os til Jorden, den kolde, vaade Jord, der engang skal trykke vor Kiste.

Henne i Hertugens Slotshave, under Piniens Tag, hvor tusinde Roser blomstre ved Vintertid, havde en lille, pjaltet Dreng siddet den hele Dag, en Dreng, der kunde være Billedet paa Italien, saa smuk, saa leende

og dog saa lidende; han var sulten og tørstig, Ingen gav ham en Skilling, og da det blev mørkt og Haven skulde lukkes, jog Portneren ham bort. Længe stod han drømmende paa Broen over Floden *Arno* og saae paa Stjernerne, der blinkede i Vandet mellem ham og den prægtige Marmorbro.

Han tog Veien hen til Metalsvinet, knælede halv ned, slog sine Arme om dets Hals, satte sin lille Mund til dets skinnende Tryne og drak i store Drag det friske Vand. Tæt ved laae nogle Salatblade og et Par Kastanier, det blev hans Aftensmad. Der var ikke et Menneske paa Gaden; han var ganske ene, han satte sig paa Metalsvინets Ryg, lænede sig forover, saa hans

15

lille, lokkede Hoved hvilte paa Dyrets, og før han selv vidste det, sov han ind.

Det var Midnat, Metalsvinet rørte sig, han hørte, at det sagde ganske tydeligt: »du lille Dreng, hold Dig fast, thi nu løber jeg!« og saa løb det med ham; det var et løierligt Ridt. - Først kom de paa *piazza del granduca*; og Metalhesten, som bar Hertugens Statue, vrinskede høit; de brogede Vaaben paa det gamle Raadhuus skinnede som transparente Billeder, og *Michel Angelos* David svingede sin Slynge; det var et selsomt Liv, som rørte sig! Metalgrupperne med *Perseus* og med Sabinerindernes Rov stode kun altfor levende; et Døds-Skrig fra dem gik over den prægtige, eensomme Plads.

Ved *palazzo degli Uffizi*, i Buegangen, hvor Adelen *samles til Carnevals-Glæde, standsede Metalsvinet.

»Hold Dig fast!« sagde Dyret, »hold Dig fast, thi nu gaaer det op ad Trappen!« Den Lille sagde ikke endnu et Ord, halv skjælvede han, halv var han lyksalig.

De traadte ind i et langt Gallerie, han kjendte det godt, han havde været her før; Væggene prangede med Malerier, her stode Statuer og Buster, alle i det skønneste Lys, ligesom om det var Dag, men prægtigst var det, da Døren til et af Sideværelserne gik op; ja denne Herlighed her huskede den Lille; dog i denne Nat var Alt i sin skønneste Glands.

* - 16

Her stod en nøgen, deilig Qvinde, saa smuk, som kun Naturen og Marmorets største Mester kunde forme hende; hun bevægede de smukke Lemmer, Delphiner sprang ved hendes Fod, Udødelighed lyste ud af hendes Øie. Verden kalder hende *den medicæiske Venus*. Paa hver Side af hende prangede Marmorstatuer, deilige Mænd; den ene hvæssede Sværdet, *Sliberen* kaldes han; *de brydende Gladiatorer* udgjorde den anden Gruppe; Sværdet hvæssedes, Kæmperne brødes for Skjønheds-Gudinden.

Drengen var som blendet af al den Glands; Væggene straaledede i Farver, og Alt var Liv og Bevægelse der. Fordoblet viste sig Billedet af Venus, den jordiske Venus, saa svulmende og ildfuld, som *Titian* havde seet hende. To deilige Qvinders Billeder; de skønne, ubeslørede Lemmer strakte sig paa de bløde Hynder, Brystet hævede sig og Hovedet bevægede sig, saa at de rige Lokker faldt ned om de runde Skuldre, medens de mørke Øine udtalte glødende Tanker; men ingen af alle Billederne vovede dog at træde heelt ud af Rammen. Skjønheds-Gudinden selv, Gladiatorerne og Sliberen bleve paa deres Plads, thi Glorien, som straaledede fra Madonna, Jesus og Johannes, bandt dem. De hellige Billeder vare ikke Billeder længer, de vare de Hellige selv.

Hvilken Glands og hvilken Skjønhed fra Sal til Sal! og den Lille saae dem Alle; Metalsvinet gik jo Skridt for Skridt

17

gjennem al den Pragt og Herlighed. Det ene Skue fortrængte det andet, kun eet Billede fæstede sig ret i Tanken, og meest ved de glade, lykkelige Børn, som vare derpaa, den Lille havde engang i Daglys nikket til dem.

Mange vandre vist dette Billede let forbi, og dog omslutter det en Skat af Poesie: det er *Christus*, som stiger ned i Underverdenen, men det er ei de Piinte, man seer om ham, nei, det er Hedningerne; Florentineren *Angiolo Bronzino* har malet dette Billede; meest herligt er Udtrykket af Børnenes Vished om, at de skulle i Himlen; to Smaa omfavne allerede hinanden, een Lille rækker Haanden til en Anden nedenfor og peger paa sig selv, som om han sagde: »Jeg skal i Himlen!« alle Ældre staae uvisse, haabende, eller bøie sig ydmygt bedende for den Herre Jesus.

Paa dette Billede saae Drengen længer end paa noget andet; Metalsvinet hvilte stille foran det; et sagte Suk blev hørt; kom det fra Billedet eller fra Dyrets Bryst? Drengen løftede Haanden ud mod de smilende Børn; - da jog Dyret afsted med ham, afsted gennem den aabne Forsal.

»Tak og Velsignelse, du deilige Dyr!« sagde den lille Dreng og klappede Metalsvinet, der bums, bums! sprang ned ad Trappen med ham.

»Tak og Velsignelse selv!« sagde Metalsvinet, »jeg har hjulpet Dig og Du har hjulpet mig, thi kun med et

uskyldigt Barn paa min Ryg faaer jeg Kræfter til at løbe! ja seer Du, jeg tør

18

endogsaa gaae ind under Straalen af Lampen foran Madonnabilledet. Jeg kan bære Dig hen overalt, kun ikke ind i Kirken! men udenfor den, naar Du er hos mig, kan jeg see ind ad den aabne Dør! stig ikke ned af min Ryg, gjør Du det, da ligger jeg død, som Du seer mig om Dagen være det i Gaden *porta rossa!*«

»Jeg bliver hos Dig, mit velsignede Dyr!« sagde den Lille, og saa gik det i susende Flugt gennem Florents's Gader, ud til Pladsen foran Kirken *Santa Croce*.

Den store Fløidør sprang op, Lysene straaledede fra Alteret, gennem Kirken, ud paa den eensomme Plads.

En selsom Lysglands strømmede ud fra et Grav-Monument i den venstre Sidegang, tusinde bevægelige Stjerner dannede ligesom en Glorie om det. Et Vaabenmærke prangede paa Graven, en rød Stige i blaa Grund, den syntes at gløde som Ild. Det var *Galilæis* Grav, det er et simpelt Monument, men den røde Stige i den blaa Grund er et betydningsfuldt Vaabenmærke, det er som det var Konstens eget, thi her gaaer altid Veien opad paa en gloende Stige, men til Himlen. Alle Aandens Propheter gaae til Himlen som Propheten *Elias*.

I Kirkens Gang til Høire syntes hver Billedstøtte paa de rige Sarkophager at have faaet Liv. Her stod *Michel Angelo*, der *Dante* med Laurbærkrands om Panden; *Alfieri*, *Machiavelli*, Side ved Side hvile her disse Stormænd, Italiens Stolthed*).

* 19

Det er en prægtig Kirke, langt skjønnere, om ikke saa stor, som Florents's Marmor-Domkirke.

Det var som om Marmorklæderne rørte sig, som om de store Skikkelser end mere hævede deres Hoved og skuede i Natten, under Sang og Toner, op mod det brogede, straalende Alter, hvor hvidklædte Dreng svingede gyldne Røgelsekar; den stærke Duft strømmede fra Kirken ud paa den aabne Plads.

Drengen strakte sin Haand ud mod Lys-Glandsen, og i samme Nu foer Metalsvinet afsted; han maatte knuge sig fast til det, Vinden susede om hans Øren, han hørte Kirkeporten knage paa Hængslerne, idet den lukkedes, men idetsamme syntes Bevidstheden at forlade ham, han følte en iisnende Kulde - og slog Øinene op.

Det var Morgen, han sad, halv gleden ned af Metalsvinet, der stod, hvor det altid pleiede at staae, i Gaden *porta rossa*.

Frygt og Angest opfyldte Drengen ved Tanken om hende, han kaldte Moder, hun, som havde igaar sendt ham ud og sagt, at han skulde skaffe Penge, ingen havde han; sulten og tørstig

20

var han; endnu engang tog han Metalsvinet om Halsen, kyssede det paa Trynen, nikkede til det og vandrede saa afsted, til en af de snevreste Gader, kun bred nok for et velpakket Æsel. En stor, jernbeslaaet Dør stod halv paa Klem, her gik han op ad en muret Trappe med skidne Mure og en glat Snor til Rækværk, og kom til et aabent Gallerie, behængt med Pjalter; en Trappe førte herfra til Gaarden, hvor fra Brønden store Jerntraade vare trukne til alle Husets Etager, og den ene Vandspand svævede ved Siden af den anden, medens Tridsen peb og Spanden dandsede i Luften, saa Vandet kladskede ned i Gaarden. Atter gik det op ad en forfalden, muret Trappe; - to Matroser, det var Russere, sprang lystigt ned og havde nær stødt den stakkels Dreng omkuld. De kom fra deres natlige Lystighed. En ikke ung, men stærkbygget Qvindeskikkelse, med et kraftigt, sort Haar, fulgte. »Hvad har Du hjem?« sagde hun til Drengen.

»Vær ikke vred!« bad han, »jeg fik Intet, slet Intet!« - og han greb i Moderens Kjole, som om han vilde kysse paa den; de traadte ind i Kamret: det ville vi ikke beskrive; kun saa Meget skal siges, at der stod en Hankekrukke med Kul-Ild, *marito*, som den kaldes, denne tog hun paa sin Arm, varmede Fingrene, og puffedede Drengen med Albuen. »Jo vist har Du Penge!« sagde hun. -

Barnet græd, hun stødte til ham med Poden, han jamrede høit; - »vil Du tie, eller jeg slaar dit skraalende Hoved itu!« sagde hun og svang Ildpotten, som hun holdt i Haanden,

21

Drengen dukkede ned til Jorden med et Skrig. Da traadte Nabokonen ind ad Døren, ogsaa hun havde sin *marito* paa Armen. »*Felicita!* Hvad gjør Du ved Barnet?«

»Barnet er mit!« svarede *Felicita*. »Jeg kan myrde det om jeg vil, og Dig med, *Gianina!*« og hun svingede sin Ildpotte; den Anden hævede sin parerende i Veiret, og begge Potterne foer imod hinanden, saa Skaarene, Ilden og Asken fløi omkring i Værelset; - men Drengen var i samme Nu ude af Døren, over Gaarden og ude af Huset. Det arme Barn løb, saa han tilsidst ei kunde drage Aande; han standsede ved Kirken *Santa Croce*,

Kirken, hvis store Dør sidste Nat havde aabnet sig for ham, og han gik derind. Alt straaede; han knælede ved den første Grav til Høire, det var *Michel Angelos*, og snart hulkede han høit. Folk kom og gik, Messen blev læst, Ingen brød sig om Drengen; kun en gammelagtig Borger standsede, saae paa ham og gik saa bort ligesom de Andre.

Sult og Tørst plagede den Lille, han var ganske afmægtig og syg; han krøb hen i Krogen mellem Væggen og Marmormonumentet og faldt i Søvn. Det var henimod Aften, da han vaagnede igjen ved at Een ruskede i ham, han foer op, og den samme gamle Borger stod foran ham.

»Er Du syg? Hvor hører Du hjemme? Har Du været her den hele Dag?« var et Par af de mange Spørgsmaal, den Gamle gjorde ham; de bleve besvarede, og den gamle Mand tog ham med sig til et lille Huus tæt ved i en af Sidegaderne; det var
22

et Handskemagerværksted, de traadte ind i, Konen sad nok saa flittig og syede, da de kom; en lille, hvid Bologneser, klippet saa tæt, at man kunde see den rosenrøde Hud, hoppede paa Bordet, og sprang for den lille Dreng.

»De uskyldige Sjæle kjende hinanden,« sagde Konen og klappede Hunden og Drengen. Denne fik at spise og at drikke hos de gode Folk, og de sagde, han skulde have Lov til at blive der Natten over; næste Dag vilde Fader *Giuseppe* tale med hans Moder. Han fik en lille, fattig Seng; men den var kongelig prægtig for ham, der tidt maatte sove paa det haarde Steengulv; han sov saa godt og drømte om de rige Billeder og om Metalsvinet.

Fader *Giuseppe* gik ud næste Morgen, og det arme Barn var ikke saa glad derved, thi han vidste, at denne Gaaen ud var for at bringe ham til hans Moder, og han græd og kyssede den lille, vevre Hund, og Konen nikkede til dem begge To. -

Og hvad Besked bragte Fader *Giuseppe*; han talte meget med sin Kone, og hun nikkede og klappede Drengen. »Det er et deiligt Barn!« sagde hun. »Hvor han kan blive en kjøn Handskemager, ligesom Du var! og Fingre har han, saa fine og bøielige. Madonna har bestemt ham til at være Handskemager!«

Og Drengen blev der i Huset, og Konen lærte ham selv at sye; han spiste godt, han sov godt, han blev munter og han begyndte at drille *Bellissima*, det hed den lille Hund; Konen truede med Fingrene, skjændte og var vred, og det gik Drengen til Hjerte; tankefuld sad han i sit lille Kammer, det vendte ud
23

til Gaden, der blev tørret Skind derinde; tykke Jernstænger vare for Vinduerne, han kunde ikke sove, Metalsvinet var i hans Tanke, og pludselig hørte han udenfor: »Klads, klads!« jo, det var bestemt det! han sprang hen til Vinduet, men der var Intet at see, det var alt forbi.

»Hjelp Signore at bære hans Farvekasse!« sagde Madamen om Morgenen til Drengen, idet den unge Nabo, Maleren, kom selv slæbende med denne og et stort, sammenrullet Lærred; Barnet tog Kassen, fulgte efter Maleren, og de toge Vei til Galleriet, gik op ad den samme Trappe, han kjendte godt fra hiin Nat, han red paa Metalsvinet; han kjendte Statuer og Billeder, den deilige Marmor-Venus og de, som levede i Farver; han gjensaa Guds Moder, Jesus og Johannes.

Nu stode de stille foran Maleriet af *Bronzino*, hvor Christus stiger ned i Underverdenen og Børnene rundt om smile i sød Forvisning om Himlen; det fattige Barn smilte ogsaa, thi han var her i sin Himmel.

»Ja gaa nu hjem!« sagde Maleren til ham, da han allerede havde staaet saa længe, at Denne havde reist sit Staffelie.

»Tør jeg see Eder male?« sagde Drengen. »Tør jeg see, hvorledes I faaer Billedet herover paa det hvide Stykke?« -

»Nu maler jeg ikke!« svarede Manden og tog sit Sortkridt frem, hurtigt bevægede Haanden sig, Øiet maalte det store Billede, og uagtet det kun var en tynd Streg, der kom, stod Christus dog svævende, som paa det farvede Billede.
24

»Men saa gaa dog!« sagde Maleren, og Drengen vandrede stille hjemad, satte sig op paa Bordet og lærte at sye Handsker.

Men den hele Dag vare Tankerne i Billedsalen, og derfor stak han sig i Fingrene, bar sig keitet ad, men drillede heller ikke *Bellissima*. Da det blev Af ten og Gadedøren just stod aaben, listede han sig udenfor; det var koldt men stjernelyst, saa smukt og klart; han vandrede afsted gennem Gaderne hvor der allerede var stille, og snart stod han foran Metalsvinet; han bøiede sig ned over det, kyssede dets blanke Tryne, og satte

sig paa dets Ryg; »du velsignede Dyr,« sagde han, »hvor jeg har længtes efter Dig! vi maae i Nat ride en Tour.«

Metalsvinet laae ubevægeligt, og det friske Væld sprudlede fra Munden. Den Lille sad som Rytter, da trak Nogen ham i Klæderne; han saae til Siden, *Bellissima*, den lille, nøgen klippede *Bellissima* var det. Hunden var smuttet med ud af Huset og havde fulgt den Lille, uden at Denne mærkede det. *Bellissima* bjæffede, som om den vilde sige, seer Du jeg er med, hvorfor sætter Du Dig her? Ingen gloende Drage kunde have forfærdet Drengen mere, end den lille Hund paa dette Sted. *Bellissima* paa Gaden og det uden at være klædt paa, som den gamle Moder kaldte det; hvad vilde der blive af. Hunden kom aldrig ud ved Vintertid, uden at den iførtes et lille Faareskind, der var klippet og syet til den. Skindet kunde bindes med et rødt Baand fast om Halsen, der var Sløife og Bjælde

25

ved, og ligeledes bandtes det under Bugen. Hunden saae næsten ud som et lille Kid, naar den ved Vintertid i denne Habit fik Lov at trippe ud med Signora. *Bellissima* var med og ikke klædt paa; hvad vilde der blive af. Alle Phantasier vare forsvundne, dog kyssede Drengen Metalsvinet, tog *Bellissima* paa Armen, Dyret rystede af Kulde, og derfor løb drengen, alt hvad han kunde.

»Hvad løber Du der med!« raabte to Gensdarmer, han mødte, og *Bellissima* gjøede. »Hvor har Du stjaalet den smukke Hund?« spurgte de og toge den fra ham.

»O giv mig den igjen!« jamrede Drengen.

»Har Du ikke stjaalet den, da kan Du sige hjemme, at Hunden kan hentes paa Vagten,« og de nævnte Stedet og gik med *Bellissima*.

Det var en Nød og Jammer. Han vidste ikke, om han skulde springe i *Arno*, eller gaae hjem og tilstaae Alt. De vilde vist slaae ham ihjel, tænkte han. »Men jeg vil gjerne slaaes ihjel; jeg vil døe, saa kommer jeg til Jesus og Madonna!« og han gik hjem, meest for at blive slaaet ihjel.

Døren var lukket, han kunde ikke naae Hammeren, der var Ingen paa Gaden, men en Steen laae løs, og med den dundrede han paa; »hvem er det!« raabte de indenfor. -

»Det er mig!« sagde han, »*Bellissima* er borte! luk mig op og slaae mig saa ihjel!«

Der blev en Forskrækkelse, især hos Madamen, for den arme

26

Bellissima; hun saae strax til Væggen, hvor Hundens Drapperi skulde hænge, det lille Faareskind hang der.

»*Bellissima* paa Vagten!« raabte hun ganske høit; »du onde Barn! Hvor har Du faaet ham ud! Han fryser ihjel! Det fine Dyr hos de grove Soldater!«

Og Fatter maatte strax afsted! Konen jamrede og Drengen græd; alle Folk i Huset kom sammen, Maleren med; han tog Drengen mellem sine Knæe, spurgte ham ud, og i Stumper og Stykker fik han den hele Historie om Metalsvinet og om Galleriet; det var ikke godt at forstaae. Maleren trøstede den Lille, talte godt for den Gamle, men hun blev ikke tilfreds før Fatter kom med *Bellissima*, der havde været mellem Soldater; der var en Glæde, og Maleren klappede den stakkels Dreng, og gav ham en Haandfuld Billeder.

O det var prægtige Stykker, komiske Hoveder! men fremfor Alt, det var lyslevende Metalsvinet selv. O, Intet kunde være herligere! ved et Par Streger stod det paa Papiret og selv Huset bag ved var antydet.

»Hvo der dog kunde tegne og male! saa kunde man faae den hele Verden til sig!«

Næste Dag, i det første eensomme Øieblik, greb den Lille Blyanten, og paa den hvide Side af et af Billederne forsøgte han at gjengive Tegningen af Metalsvinet, og det lykkedes! lidt skjevt, lidt op og ned, eet Been tykt, et andet tyndt, men det var dog til at forstaae, selv jublede han derover! Blyanten vilde kun ikke ret gaae saa lige, som den skulde, mærkede han

27

nok; men næste Dag stod der et Metalsviin ved Siden af det andet, og det var hundrede Gange bedre; det tredie var saa godt, at Enhver kunde kjende det.

Men det gik daarligt med Handskesyningen, det gik langsomt med By-Ærenderne; thi Metalsvinet havde nu lært ham, at alle Billeder maatte kunne overføres paa Papiret, og Staden Florents er en heel Billedbog, naar man vil blade op i den. Der staaer paa *piazza della Trinità* en slank Søile og øverst paa denne staaer Retfærdighedens Gudinde med tilbundne Øine og Vægtskaal; snart stod hun paa Papiret, og det var Handskemagerens lille Dreng, som havde sat hende der. Billed-Samlingen voxte, men Alt i den var endnu

døde Ting; da hoppede en Dag *Bellissima* foran ham; »staa stille!« sagde han, »saa skal Du blive deilig, og komme med i mine Billeder!« men *Bellissima* vilde ikke staae stille, saa maatte han bindes; Hoved og Hale blev bunden, den bjæffede og gjorde Spring, Snoren maatte strammes; da kom Signora.

»Du ugudelige Dreng! det arme Dyr!« var Alt, hvad hun fik sagt, og hun stødte Drengen til Side, sparkede ham med sin Fod, viste ham ud af sit Huus; han, der var det utaknemmeligste Skarn, det ugudeligste Barn; og grædende kyssede hun sin lille, halvqvalte *Bellissima*.

Maleren kom idetsamme op ad Trappen og - - her er Vendepunktet i Historien.

*
- 28

1834 var i *Academia delle arte* en Udstilling i Florents; to Malerier opstillede ved Siden af hinanden samlede en Mængde Tilskuere. Paa det mindste Maleri var fremstillet en lille lystig Dreng, der sad og tegnede; til Model havde han en lille hvid, tæt klippet Mops, men Dyret vilde ikke staae stille og var derfor bundet med Seglgarn og det baade ved Hoved og ved Hale; der var et Liv og en Sandhed deri, som maatte tiltale Enhver. Maleren var, fortalte man, en ung Florentiner, der skulde være funden paa Gaden som lille Barn, opdragen af en gammel Handskemager, han havde selv lært sig at tegne; en nu berømt Maler havde opdaget dette Talent, da Drengen engang skulde jages bort, fordi han havde bundet Madamens Yndling, den lille Mops, og gjort denne til Model.

Handskemagerdrengen var bleven en stor Maler, det viste dette Billede, det viste især det større ved Siden; her var kun een eneste Figur, en pjaltet, deilig Dreng, der sad og sov paa Gaden, han heldede sig op til *Metalsvinet i Gaden porta rossa* *). Alle Beskuerne kjendte Stedet. Barnets Arme hvilede paa Svinets Hoved; den Lille sov saa trygt, Lampen ved Madonna-Billedet kastede et stærkt Lys paa Barnets blege, herlige Ansigt. Det var et prægtigt Maleri; en stor forgyldt Ramme omgav

*
- 29

det, og paa Hjørnet af Rammen var hængt en Laurbærkrands, men mellem de grønne Blade snoede sig et sort Baand, et langt Sørgeflor hang ned derfra. -

Den unge Kunstner var i disse Dage - død!

30

Venskabs-Pagten.

Vi have nylig gjort en lille Reise og hige alt efter en større. Hvorhen? Til Sparta! til Mycene! til Delphi! der ere hundrede Steder, ved hvis Navne Hjertet slaaer af Reise-Lyst. Det gaaer til Hest, op ad Bjergstier, hen over Krat og Buske; den enkelte Reisende kommer frem som en heel Karavane. Selv

----- 31

ridet han forud med sin Argojat, en Pakhest bærer Koffert, Telt og Proviant, et Par Soldater følge efter til hans Beskyttelse; intet Vertshuus med velopredt Seng venter ham efter den trættende Dag-Reise, Teltet er tidt hans Tag i den store, vilde Natur, Argojalen koger der en *Pilaf* *), til Aftensmad; tusinde Myg omsuse det lille Telt, det er en ynkelig Nat, og imorgen gaaer Veien over stærkt opsvulmede Floder; sid fast paa din Hest, at Du ikke skyller bort.

Hvad Løn er der for disse Besværligheder? Den største! den rigeste! Naturen aabenbarer sig her i al sin Storhed, hver Plet er historisk, Øie og Tanke nyder. Digteren kan synge derom, Maleren give det i rige Billeder, men Virkelighedens Duft, der for evig trænger ind og forbliver i Beskuerens Tanke, mægte de ikke at gjengive.

Den eensomme Hyrde oppe paa Fjeldet vilde, ved en simpel Fortælling af een af sit Livs Begivenheder, maaskee bedre end Reisebeskrivere kunne oplukke Øiet for Dig, som i nogle enkelte Træk vil skue Hellenernes Land.

Lad ham da tale! om en Skik, en smuk, eiendommelig Skik, skal Hyrden hist paa Bjerget fortælle os:
Venskabs-Pagten,

»Vort Huus var klinet af Leer, men Dørkarmen var riflede

*
– 32

Marmorsøiler, fundne, hvor Huset blev bygget; Taget naaede næsten til Jorden, det var nu sortbruunt og hæsligt, men da det blev lagt, var det blomstrende Oleander og friske Laurbærgrene, hentede bag Bjergene. Der var snevert om vort Huus, Klippevæggene stode steile opad og viste en nøgen, sort Farve; øverst paa dem hang ofte Skyer, som hvide, levende Skikkelser; aldrig hørte jeg her en Sangfugl, aldrig dandsede Mændene her til Sækkepibernes Toner, men Stedet var helligt fra gamle Tider, Navnet selv minder derom, *Delphi* kaldes det jo! De mørke, alvorlige Bjerge laae alle med Snee; det øverste, som skinnede længst i den røde Aftensol, var *Parnas*, Bækken nær ved vort Huus strømede ned derfra og var ogsaa engang hellig, nu plumrer Eslet den med sine Fødder, dog Strømmen rinder fort og vorder atter klar. Hvor jeg mindes hver Plet og dens hellige, dybe Eensomhed! Midt i Hytten blev Ilden tændt, og naar den hede Aske laae høit og glødende, blev Brødet bagt deri; laae Sneen ude rundt om vor Hytte, saa den næsten var skjult, da syntes min Moder gladest, da holdt hun mit Hoved mellem sine Hænder, kyssede min Pande og sang de Viser, som hun ellers aldrig sang, thi Tyrkerne, vore Herrer, lede dem ikke; og hun sang: »Paa Olympens Top, i den lave Granskov, sad en gammel Hjort, dens Øine vare tunge af Taarer; røde, ja grønne og blegblaae Taarer græd den, og en Raabuk kom forbi: »»hvad feiler Dig dog, at Du græder saa, græder røde, grønne, ja blegblaae Taarer?«« »»Tyrken er

33

kommen i vor By, han har vilde Hunde til sin Jagt, en mægtig Hob.«« »»Jeg jager dem over Øerne,«« sagde den unge Raabuk, »»jeg jager dem over Øerne, i det dybe Hav;«« men før Aftenen faldt paa var Raabukken dræbt, og før Natten kom var Hjorten jagen og død.« Og naar min Moder saaledes sang, bleve hendes Øine vaade, og der sad en Taare i de lange Øienhaar, men hun skjulte den og vendte saa i Asken vore sorte Brød. Da knyttede jeg min Haand og sagde: »vi ville slaae Tyrken ihjel;« men hun gjentog af Visen: »Jeg jager dem over Øerne, i det dybe Hav; men før Aftenen faldt paa var Raabukken dræbt, og før Natten kom var Hjorten jagen og død.« I flere Nætter og Dage havde vi været eensomme i vor Hytte, da kom min Fader; jeg vidste, han bragte mig Muslingskaller fra Lepanto-Bugten eller maaskee endog en Kniv, skarp og blinkende. Han bragte os denne Gang et Barn, en lille, nøgen Pige, som han holdt under sin Faareskinds Pels, hun var indbunden i et Skind, og Alt hvad hun havde, da hun laae løsnet derfra i min Moders Skjød, var tre Sølvmynter bundne i hendes sorte Haar. Og Fader fortalte om Tyrkerne, der havde dræbt Barnets Forældre, han fortalte os saa Meget, at jeg drømte derom den hele Nat; - min Fader selv var saaret, Moder forbandt hans Arm, Saaret var dybt; den tykke Faareskinds Pels var stivfrossen med Blodet. Den lille Pige skulde være min Søster, hun var saa deilig, saa skinnende klar, min Moders Øine vare ei

34

mildere end hendes; *Anastasia*, som hun kaldtes, skulde være min Søster, thi hendes Fader var viet til min Fader, viet efter gammel Skik, som vi holde den endnu; de havde i Ungdoms Tid sluttet Broderskab, valgt den skønneste og dydigste Pige i den hele Egn til at vie dem til Venskabs-Pagten; jeg hørte saa tidt om den smukke, selsomme Skik.

Nu var den Lille min Søster; hun sad paa mit Skjød, jeg bragte hende Blomster og Fjeldfuglens Fjer, vi drak sammen af Parnassets Vand, vi sov Hoved mod Hoved under Hyttens Laurbærtag, medens mangen Vinter endnu min Moder sang om de røde, de grønne og de blegblaae Taarer; men jeg begreb endnu ikke, at det var mit eget Folk, hvis tusindfold Sorger afspejlede sig i disse Taarer.

En Dag kom der tre frankiske Mænd, anderledes klædte end vi; de havde deres Senge og Telte paa Heste, og meer end tyve Tyrker, væbnede med Sabler og Geværer, ledsagede dem, thi de vare Paschaens Venner og havde Brev fra ham. De kom kun for at see vore Bjerge, for i Snee og Skyer at bestige *Parnas* og betragte de selsomme, sorte, steile Klipper om vor Hytte; de kunde ikke rummes inde i den, og de lede heller ikke Røgen, som gik hen under Loftet ud af den lave Dør; de spændte deres Telte ud paa den snevre Plads ved vor Hytte, stegte Lam og Fugle, og skjenkede søde, stærke Vine, men Tyrkerne turde ikke drikke deraf.

Da de reiste, fulgte jeg dem et Stykke paa Veien, og min lille Søster *Anastasia* hang, indsyet i et Gedeskind, paa min

35

Ryg. Een af de frankiske Herrer stillede mig mod en Klippe og tegnede mig og hende, saa levende som vi stode der, vi saae ud som een eneste Skabning; aldrig havde jeg tænkt derover, men *Anastasia* og jeg vare jo ogsaa som Een, altid laae hun paa mit Skjød eller hang paa min Ryg, og drømte jeg, saa var hun i mine Drømme.

To Nætter efter indtraf andre Folk i vor Hytte, de vare væbnede med Knive og Geværer; de vare Albanesere, kjække Folk, som min Moder sagde; de bleve der kun kort, min Søster *Anastasia* sad paa den Enes Skjød, da han var borte, havde hun to og ikke tre Sølvmynter i sit Haar; de lagde Tobak i Papirstrimler og røgte deraf, og den Ældste talte om Veien, de skulde tage, og var uvis om den; »spytter jeg opad«, sagde han, »saa falder det i mit Ansigt, spytter jeg nedad, saa falder det i mit Skjæg.« Men en Vei maatte vælges;

de gik, og min Fader fulgte; lidt efter hørte vi Skud, det knaldede igjen; der kom Soldater i vor Hytte, de toge min Moder, mig og *Anastasia*; Røverne havde havt Tilhold hos os, sagde de, min Fader havde fulgt dem, derfor maatte vi bort; jeg saae Røvernes Liig, jeg saae min Faders Liig, og jeg græd til jeg sov. Da jeg vaagnede, vare vi i Fængsel, men Stuen var ikke elendigere end den i vor egen Hytte, og jeg fik Løg og harpixet Viin, som de heldte af den tjærede Sæk, bedre havde vi det ikke hjemme.

Hvor længe vi vare fangne, det veed jeg ikke; men mange

36

Nætter og Dage gik. Da vi vandrede ud, var det vor hellige Paaskefest, og jeg bar *Anastasia* paa min Ryg, thi min Moder var syg; kun langsomt kunde hun gaae, og der var langt, før vi naaede ned mod Havet, det var Lepantos Bugt. Vi traadte ind i en Kirke, der straaled med Billeder paa gylden Grund; Engle var det, o saa smukke, men jeg syntes dog, at vor lille *Anastasia* var ligesaa smuk; midt paa Gulvet stod en Kiste, fyldt med Roser, det var den Herre Christus, der laae som deilige Blomster, sagde min Moder, og Præsten forkyndte: Christus er opstanden! alle Folk kyssede hverandre, Enhver holdt et tændt Lys i sin Haand, jeg fik selv eet, den lille *Anastasia* eet, Sækkepiberne klang, Mændene dandsede Haand i Haand fra Kirken, og udenfor stegte Qvinderne Paaske-Lam; vi bleve indbudne, jeg sad ved Ilden, en Dreng, ældre end jeg, tog mig om min Hals, kyssede mig og sagde: »Christus er opstanden!« saaledes mødtes første Gang vi To, *Aphthanides* og jeg.

Min Moder kunde flette Fiskernet, det gav her ved Bugten en god Fortjeneste, og vi bleve i lang Tid ved Havet, - det deilige Hav, der smagte som Taarer og mindede ved sine Farver om Hjortens Graad, snart var det jo rødt, snart grønt og atter igjen blaåt.

Aphthanides forstod at styre en Baad, og jeg sad med min lille *Anastasia* i Baaden, der gik paa Vandet, som en Sky gaaer i Luften; naar Solen da sank, bleve Bjergene mere mørkblaae,

37

den ene Bjergrække tittede over den anden, og længst borte stod *Parnas* med sin Snee, i Aftensolen skinnede Bjergtoppen som et glødende Jern, det saae ud, som om Lyset kom indenfra, thi den skinnede længe i den blaae, glindsende Luft, længe efter at Solen var nede; de hvide Søfugle sloge med deres Vinger i Vandspeilet, ellers var her saa stille, som ved Delphi mellem de sorte Fjelde; jeg laae paa min Ryg i Baaden, *Anastasia* sad paa mit Bryst, og Stjernerne ovenover skinnede endnu stærkere end Lamperne i vor Kirke; det var de samme Stjerner, og de stode ganske paa det samme Sted over mig, som naar jeg sad ved Delphi, udenfor vor Hytte. Jeg syntes tilsidst at være der endnu, - da pladskede det i Vandet og Baaden vippede stærkt; - jeg skreg høit, thi *Anastasia* var falden i Vandet, men *Aphthanides* var ligesaa hurtig, og snart løftede han hende op til mig; vi toge hendes Klæder af, vred Vandet bort, og klædte hende saa paa igjen, det Samme gjorde *Aphthanides* ved sig selv, og vi bleve derude til Tøiet igjen var tørt, og Ingen vidste vor Skræk for den lille Pleiesøster, hvis Liv *Aphthanides* jo nu havde Deel i.

Det blev Sommer! Solen brændte saa hedt, at Løvtræerne visnede, jeg tænkte paa vore kølige Bjerge, paa det friske Vand derinde; min Moder længtes ogsaa, og en Aften vandrede vi igjen tilbage. Hvor der var tyst og stille! vi gik over den høie Timian, der dog duftede endnu, skjøndt Solen havde hentørret

38

dens Blade; ikke en Hyrde mødte vi, ikke en Hytte kom vi forbi; Alt var stille og eensomt, kun Stjerneskuddet sagde, at det levede deroppe i Himlen; jeg veed ikke om den klare, blaae Luft lyste selv eller det var Stjernernes Straaler; vi saae godt alle Bjergenes Omrids; min Moder gjorde Ild, stegte Løgene, hun bragte med, og jeg og den lille Søster sov i Timianen uden at frygte for den fæle *Smidraki* *), hvem Luen staaer ud af Halsen, endsige frygte for Ulven og Schakalen; min Moder sad jo hos os, og det troede jeg var nok.

Vi naaede vort gamle Hjem, men Hytten var en Gruushob, der maatte bygges en ny. Et Par Qvinder hjalp min Moder, og i faa Dage vare Murene reiste og et nyt Tag af Oleander lagt hen over dem. Min Moder flettede af Skind og Bark mange Hylstre til Flasker, jeg passede Præsternes**) lille Hjord; *Anastasia* og de smaa Skildpadder vare mine Legekammerater.

En Bag fik vi Besøg af den kjære *Aphthanides*; han længtes saa meget efter at see os, sagde han, og han blev hele to Bage hos os.

Efter en Maaned kom han igjen og fortalte os, at han skulde med et Skib til *Patras* og *Corfu*; os maatte han først sige Farvel, en stor Fisk bragte han med til min Moder. Han vidste at

* *
-- 39

fortælle saa Meget, ikke blot om Fiskerne nede ved *Lepanto*-Bugten, men om Konger og Helte, der engang havde hersket i Grækenland ligesom Tyrkerne nu.

Jeg har seet Rosentræet sætte Knop og denne i Dage og Uger blive en udfoldet Blomst; den blev det, før

jeg begyndte at tænke over, hvor stor, smuk og rødmende den var; saaledes gik det mig ogsaa med *Anastasia*. Hun var en deilig udvoxet Pige; jeg en kraftig Knøs; Ulveskindene paa min Moders og *Anastasias* Seng havde jeg selv flaaet af Dyret, der faldt for min Bøsse. Aar vare hengaaede.

Da kom en Aften *Aphtanides*, slank som et Rør, stærk og bruun; han kyssede os Alle og vidste at fortælle om det store Hav, om *Maltas* Fæstningsværker og *Ægyptens* selsomme Gravsteder; det klang forunderligt, som en af Præsternes Legender; jeg saae med et Slags *Ærbødighed* op til ham.

»Hvor Du veed Meget!« sagde jeg, »hvor Du kan fortælle!«

»Du har dog engang fortalt mig det Smukkeste!« sagde han, »Du har fortalt mig, hvad der aldrig er gaaet ud af min Tanke, den smukke, gamle Skik om Venskabs-Pagten! den Skik, som jeg ret har Mod paa at følge! Broder, lad os To ogsaa, som din og *Anastasias* Fader gjorde det, gaae til Kirken; den skønneste og uskyldigste Pige er *Anastasia*, Søsteren, hun skal vie os sammen! Ingen har dog en skjønnere Skik, end vi Grækere!«

Anastasia blev rød, som det friske Rosenblad, min Moder kyssede *Aphtanides*.

40

En Times Vandring fra vor Hytte, der hvor Fjeldene bære Muldjord og enkelte Træer skygge, laae den lille Kirke; en Sølv-Lampe hang foran Alteret.

Jeg havde mine bedste Klæder paa, de hvide Fostaneller foldede sig rigt ned over Hofterne, den røde Trøie sad snever og stram, der var Sølv i Qvasten paa min Fesz; i mit Bælte sad Kniv og Pistoler. *Aphtanides* havde sin blaae Klædning, som græske Sømænd bære den, en Sølv-Plade med Guds Moder hang paa hans Bryst, hans Skjærf var kostbart, som kun de rige Herrer kunde bære det. Enhver saae nok, vi To skulde til en Høitid. Vi gik ind i den lille, eensomme Kirke, hvor Aftensolen skinnede gennem Døren ind paa den brændende Lampe og de brogede Billeder i gylden Grund. Vi knælede paa Alterets Trin, og *Anastasia* stillede sig foran os; en lang, hvid Kjortel hang løst og let omkring hendes smukke Lemmer; hendes hvide Hals og Bryst var bedækket med en Sammenkjædning af gamle og nye Mynter, de dannede en heel, stor Krave; hendes sorte Haar var lagt op paa Hovedet i en eneste Bukkel, der holdtes ved en lille Hue af Sølv- og Guld-Mynter, fundne i de gamle Templer; skjønnere Pynt havde ingen græsk Pige. Hendes Ansigt lyste, hendes Øine vare som to Stjerner.

Alle Tre læste vi stille vor Bøn; og hun spurgte os: »Ville I være Venner i Liv og Død?« - Vi svarede: Ja. »Ville I hver, hvad der endogsaa skeer, huske, min Broder er en Deel af mig! min Hemmelighed er hans, min Lykke er hans! Opoffrelse,

41

Udholdenhed, Alt, som for min egen Sjæl, rummer jeg for ham!« og vi gjentogte vort Ja! og hun lagde vore Hænder i hinanden, kyssede os paa Panden og vi bad atter stille. Da traadte Præsten frem fra Alterets Dør, velsignede os alle Tre, og en Sang af de andre allerhelligste Herrer lød bag Altervæggen. Den evige Venskabs-Pagt var sluttet. Da vi reiste os, saae jeg min Moder ved Kirkens Dør græde dybt og inderligt.

Hvor der var lystigt i vor lille Hytte og ved *Delphis* Kilder! Aftenen før *Aphtanides* skulde bort, sad han og jeg tankefulde paa Klippens Skrent; hans Arm var slynget om mit Liv, min om hans Hals; vi talte om Grækenlands Nød, om Mænd der kunde stoles paa; hver Tanke i vor Sjæl laae klar for os Begge; da greb jeg hans Haand:

»- Eet endnu skal Du vide! eet, som indtil denne Stund kun Gud og jeg veed! al min Sjæl er Kjærlighed! det er en Kjærlighed, stærkere end den til min Moder og til Dig - -!«

»Og hvem elsker Du?« spurgte *Aphtanides*, og han blev rød paa Ansigt og Hals.

»Jeg elsker *Anastasia*!« sagde jeg, - og hans Haand zittrede i min, og han blev hvid som et Liig; jeg saae det, jeg begreb det! og jeg troer ogsaa min Haand skjælvede, jeg bøiede mig henimod ham, kyssede hans Pande og hviskede: »jeg har aldrig sagt hende det! hun elsker maaskee ikke mig! - Broder, husk paa, jeg saae hende daglig, hun er voxet op ved min Side, voxet ind i min Sjæl!« -

42

»Og Din skal hun være!« sagde han, »Din! - jeg kan ikke lyve for Dig og vil ikke heller! jeg elsker hende ogsaa! - men imorgen tager jeg bort! vi sees igjen om eet Aar, da ere I gifte, ikke sandt! - jeg har nogle Penge, det er dine! Du maa tage dem, Du skal tage dem!« stille vandrede vi over Fjeldet; det var sildig Aften, da vi stode ved min Moders Hytte.

Anastasia holdt Lampen hen imod os, da vi traadte ind, min Moder var der ikke. *Anastasia* saae forunderlig veemodigt paa *Aphtanides*. - »Imorgen gaaer Du fra os!« sagde hun, »hvor det bedrøver mig!«

»Bedrøver Dig«, sagde han, og jeg syntes der laae en Smerte deri, stor, som min egen; jeg kunde ikke tale, men han tog hendes Haand og sagde: »vor Broder der elsker Dig, har Du ham kjær? I hans Taushed er just hans Kjærlighed!« - og *Anastasia* zittrede og brast i Graad, da saae jeg kun hende, tænkte kun paa hende; min Arm slog jeg om hendes Liv og sagde: »ja, jeg elsker Dig!« Da trykkede hun sin Mund til min, hendes Hænder hvilte om min Hals; men Lampen var falden paa Gulvet, der var mørkt uden om os, som i den kjære, stakkels *Aphtanides's* Hjerte.

Før Dag stod han op, kyssede os Alle til Afsked og drog bort. Min Moder havde han givet alle sine Penge til os. *Anastasia* var min Brud og nogle Dage derefter min Hustru!«

*

43

En Rose fra Homers Grav.

I alle Orientens Sange klinger Nattergalens Kjærlighed til Rosen; i de tause, stjerneklare Nætter bringer den bevingede Sanger sin duftende Blomst en Serenade.

Ikke langt fra *Smyrna*, under de høie Plataner, hvor Kjølmanden driver sine belæssede Kameler, der hæve stolt deres lange Hals og træde klodset paa en Jord, som er hellig, saae jeg en blomstrende Rosenhæk, vilde Duer fløi mellem de høie Træers Grene, og deres Vinger skinnede, idet en Solstraale gled hen over dem, som vare de et Perlemor.

Paa Rosenhækken var een Blomst blandt dem alle skjønnest, og for den sang Nattergalen sin Kjærligheds Smerte; men Rosen var taus, ikke en Dugdraabe laae, som en Medlidenheds

----- 44

Taare, paa dens Blade, den bøiede sig med Grenen hen over nogle store Stene.

»Her hviler Jordens største Sanger!« sagde Rosen, »over hans Grav vil jeg dufte, paa den vil jeg strø mine Blade, naar Stormen river dem af! *Iliadens* Sanger blev Jord i denne Jord, hvorfra jeg spirer! - jeg, en Rose fra *Homers* Grav, er for hellig til at blomstre for den fattige Nattergal!«

Og Nattergalen sang sig tildøde.

Kameeldriveren kom med sine belæssede Kameler og sine sorte Slaver; hans lille Dreng fandt den døde Fugl, den lille Sanger jordede han i den store *Homers* Grav; og Rosen bævede i Vinden. Aftenen kom, Rosen foldede sine Blade tættere og drømte - at det var en deilig Solskins-Dag; en Skare fremmede, frankiske Mænd kom, en Pilgrimsreise havde de gjort til *Homers* Grav; blandt de Fremmede var en Sanger fra Norden, fra Taagernes og Nordlysens Hjem; han brød Rosen af, pressede den fast i en Bog og førte den saaledes med sig til en anden Verdensdeel, til sit fjerne Fædreland. Og Rosen visnede af Sorg og laae i den snevre Bog, som han aabnede i sit Hjem, og han sagde: »her er en Rose fra *Homers* Grav.«

See det drømte Blomsten, og den vaagnede og gøs i Vinden; en Dugdraabe faldt fra dens Blade paa Sangerens Grav, og Solen stod op, Dagen blev hed, og Rosen blussede skjønnere end før, den var i sit varme Asien. Da lød Fodtrin, der kom

*
- 45

fremmede Franker, som Rosen havde seet dem i sin Drøm, og mellem de Fremmede var en Digter fra Norden; han brød Rosen af, trykkede et Kys paa dens friske Mund og førte den med sig til Taagernes og Nordlysens Hjem.

Som en Mumie hviler nu Blomsterliget i hans *Iliade*, og som i Drømme hører den ham aabne Bogen og sige: »Her er en Rose fra *Homers* Grav!«

46

Bedstemoder.

Bedstemoder er saa gammel, hun har saa mange Rynker og et ganske hvidt Haar, men hendes Øine de skinne ligesom to Stjerner, ja de ere meget smukkere, de ere saa milde, saa velsignede at see ind i. Og saa kan hun de deiligste Historier, og hun har en Kjole med store, store Blomster, det er saadant noget tykt Silketøi, det rasler. Bedstemoder veed saa Meget, for hun har levet længe førend Fader og Moder, det er ganske vist! Bedstemoder har en Psalmebog med tykke Spænder af Sølv, og i den læser hun tidt; midt i den ligger en Rose, den

* * * * *
--- 47

er ganske flad og tør, den er ikke saa smuk som Roserne, hun har i Glasset, og dog smiler hun allervenligst til den, ja der kommer Taarer i hendes Øine. Hvorfor mon Bedstemoder saaledes seer paa den visne Rose i den gamle Bog? Veed Du det? Hver Gang Bedstemoders Taarer falde paa Blomsten, da bliver Farven friskere, da svulmer Rosen og hele Stuen fyldes med Duft, Væggene synke, som vare de kun Taager, og rundt om er det den grønne, den deilige Skov, hvor Solen skinner ind mellem Bladene, og Bedstemoder - ja, hun er ganske ung, hun er en deilig Pige med gule Lokker, med røde, runde Kinder, smuk og yndig, ingen Rose er mere frisk, dog Øinene, de milde, velsignede Øine, jo det er endnu Bedstemoders. Ved hendes Side sidder en Mand, saa ung, kraftig og smuk; han rækker hende Rosen og hun smiler, - saaledes smiler dog ikke Bedstemoder! - jo, Smilet kommer. Han er borte; der gaae mange Tanker og mange Skikkelser forbi; den smukke Mand er borte, Rosen ligger i Psalmebogen, og Bedstemoder - ja, hun sidder der igjen, som en gammel Kone og seer paa den visne Rose, der ligger i Bogen.

Nu er Bedstemoder død. - Hun sad i Lænestolen og fortalte en lang, lang deilig Historie: »Og nu er den ude,« sagde hun, »og jeg ganske træt, lad mig nu sove lidt.« Og saa lagde hun sig tilbage og hun trak Veiret, hun sov; men det blev mere og mere stille, og hendes Ansigt var saa fuldt af Fred og Lykke,

*
- 48

det var ligesom der gik Solskin over det, og saa sagde de, hun var død.

Hun blev lagt i den sorte Kiste, hun laae svøbt i det hvide Linned, hun var saa smuk, og dog vare Øinene lukkede, men alle Rynkerne vare borte, hun laae med Smiil om Munden; hendes Haar var saa sølvhvidt, saa ærværdigt, man blev slet ikke bange ved at see paa den Døde, det var jo den søde, iegode Bedstemoder. Og Psalmebogen blev lagt under hendes Hoved, det havde hun selv forlangt, og Rosen laae i den gamle Bog; og saa begravede de Bedstemoder.

Paa Graven, tæt under Kirkemuren, plantede de et Rosentræ, og det stod fuldt med Blomster, og Nattergalen sang over det, og inde fra Kirken spillede Orgelet de smukkeste Psalmer, der stode i Bogen under den Dødes Hoved. Og Maanen skinnede lige ned paa Graven; men den Døde var der ikke; ethvert Barn kunde ved Nattetid roligt gaae hen og plukke en Rose der ved Kirkegaards-Muren. En Død veed Mere, end alle vi Levende vide, den Døde kjender den Angest vi ville føle for Noget saa selsomt, som Det, at de kom til os; de Døde ere bedre end vi Alle, og saa komme de ikke. Der er Jord over Kisten, der er Jord indeni den. Psalmebogen med dens Blade ere Støv, Rosen med alle sine Erindringer er falden i Støv;

*
- 49

men ovenfor blomstre nye Roser, ovenfor synger Nattergalen, og Orgelet spiller; man tænker paa den gamle Bedstemoder med de milde, evig unge Øine. *Øine kunne aldrig døe!* vore skulde eengang see hende, ung og smuk, som da hun første Gang kyssede den friske, røde Rose, der nu er Støv i Graven.

*
-

50

Fugl Phønix.

I Paradisets Have, under Kundskabstræet, stod en Rosenhæk; her, i den første Rose, fødtes en Fugl, dens Flugt var som Lysets, deilig dens Farve, herlig dens Sang.

Men da *Eva* brød Kundskabens Frugt, da hun og *Adam* joges fra Paradisets Have, faldt fra Straffe-Englens Flammesværd en Gnist i Fuglens Rede og antændte den. Fuglen døde i Flammerne, men fra det røde Æg fløi en ny, den eneste, den altid eneste *Fugl Phønix*. Sagnet melder, at den bygger i Arabien, og hvert hundrede Aar brænder sig selv op i sin Bede, og at en ny *Phønix*, den eneste i Verden, flyver ud fra det røde Æg.

Fuglen omflagrer os, hurtig som Lyset, deilig i Farve, herlig i Sang. Naar Moderen sidder ved Barnets Vugge, er den ved Hovedpuden, og slaaer med Vingerne en Glorie om Barnets Hoved. Den flyver gennem Nøisomhedens Stue, og der er Solglands derinde, den fattige Dragkiste dufter med Violer.

Men *Fugl Phønix* er ikke alene Arabiens Fugl, den flagrer i Nordlysskjær paa Laplands lissletter, den hopper imellem de gule Blomster i Grønlands korte Sommer. Under Fahluns Kobberklipper, i Englands Kulgruber flyver den, som et puddret Møl, hen over Sangbogen i den fromme Arbeiders Hænder.

----- 51

Den seiler paa Lotusbladet ned ad Ganges hellige Vande, og Hindupigens Øine lyse ved at see den.

Fugl Phønix! Kjender Du ham ikke ? Paradisets Fugl, Sangens hellige Svane. Paa Thespiskarren sad den, som en sladdrende Ravn, og slog med de sorte, bæremebesmurete Vinger; over Islands Sangerharpe gled Svanens røde, klingende Næb; paa *Shakspeares* Skulder sad den som Odins Ravn og hviskede ham i Øret: Udødelighed; den fløi ved Sangerfesten gennem Wartburgs Riddersal.

Fugl Phønix! Kjender Du ham ikke? Han sang Dig Marseillaisen, og Du kyssede Fjeren, der faldt fra hans Vinge; han kom i Paradisglands, og Du vendte Dig maaskee bort til Spurven, der sad med Bogguld paa Vingerne.

Paradisets Fugl! fornyet hvert Aarhundrede, født i Flammer, død i Flammer, dit Billed indfattet i Guld hænger i de Riges Sale, selv flyver Du tidt vildfarende og eensom, - et Sagn kun: *Fugl Phønix i Arabien*.

- I Paradisets Have, da Du fødtes under Kundskabstræet, i den første Rose, kyssede *Vor Herre* Dig og gav Dig dit rette Navn - *Poesien*.

*

52

En Historie.

I Haven vare alle Æbletræerne sprungne ud, de havde skyndt sig med at faae Blomster før de fik grønne Blade, og i Gaarden vare alle Ællingerne ude og Katten med, han slikkede rigtignok Solskin, slikkede den af sin egen Pote; og saae man hen ad Marken, da stod Kornet saa mageløst grønt, og der var en Qvidren og Qvinkeleren af alle de smaa Fugle, ligesom om det var en stor Fest, og det kunde man da ogsaa sige at det var, for det var Søndag. Klokkerne ringede, og Folk i deres bedste Klæder gik til Kirke og saae saa fornøiede ud; ja ved Alting var der noget saa fornøieligt; det var tilvisse en Dag saa varm og velsignet, saa at man nok kunde sige: »Vor Herre er rigtignok mageløs god mod os Mennesker!«

Men inde i Kirken stod Præsten paa Prædikestolen og talte saa høit og saa vredt; han sagde, at Menneskene vare saa ugudelige, og at Gud vilde straffe dem derfor, og at naar de døde, kom de Onde ned i Helvede, hvor de skulde evigt brænde, og han sagde, at deres Orm døde ikke, og at deres Ild aldrig udslukkedes; aldrig fik de Hvile eller Ro. Det var grueligt at høre, og han sagde det saa vist; han beskrev dem Helvede som en stinkende Hule, hvor Alverdens Uhumskheder fløde sammen, der var ingen Luftning uden den hede Svovlflamme, der var ingen Bund, de sank og sank i en evig Taushed. Det var grueligt alene at høre derom, men Præsten sagde det lige ud af sit Hjerte, og alle Folk i Kirken vare ganske forfærdede.

Men udenfor sang alle de smaa Fugle saa fornøiede, og Solen skinnede saa varmt, det var som om hver lille Blomst sagde:

----- 53

Gud er saa mageløs god mod os Allesammen. Ja, derude var det slet ikke som Præsten prædikede.

Om Aftenen ved Sengetid saae Præsten sin Kone sidde stille og tankefuld.

»Hvad feiler Dig?« sagde han til hende.

»Ja hvad jeg feiler,« sagde hun, »jeg feiler, at jeg ikke rigtig kan samle mine Tanker, at jeg ikke rigtig kan faae det, Du sagde, til at gaae op, at der var saa mange Ugudelige, og at de skulde brænde evigt; evigt, ak hvor langt! - Jeg er kun et syndigt Menneske, men jeg kunde ikke bære det over mit Hjerte at lade selv den værste Synder brænde evig, hvorledes skulde da *Vor Herre* kunne det, han, som er saa uendelig god, og som veed, hvorledes det Onde kommer udenfra og indenfra. Nei, jeg kan ikke tænke det, skjøndt Du siger det.«

Det var Efteraar, Løvet faldt af Træerne; den alvorlige, strenge Præst sad ved en Døendes Seng, en from Troende lukkede sine Øine; det var Præstekonen.

»Faaer Nogen Fred i Graven og Naade hos sin Gud, da er det Dig!« sagde Præsten, og han foldede hendes Hænder og læste en Psalme over den Døde.

Og hun blev ført til Graven; to tunge Taarer trillede ned over den alvorlige Mands Kinder; og i Præstegaarden var det stille og tomt, Solskinnet derinde var slukket, hun var gaaet bort.

Det var Nat, en kold Vind blæste hen over Præstens Hoved, han slog Øinene op, og det var ligesom om Maanen skinnede ind i hans Stue, men Maanen skinnede ikke; en Skikkelse var det, der stod foran hans Seng; han saae sin afdøde Kones Gjenfærd, hun saae paa ham saa inderligt bedrøvet, det var som vilde hun sige Noget.

Og Manden reiste sig halvt op, strakte Armene ud imod hende: »Du ikke heller forundt den evige Ro? Du lide? Du, den Bedste, den Frommeste!«

Og den Døde bøiede sit Hoved til et Ja og lagde Haanden paa Brystet.

»Og kan jeg skaffe Dig Ro i Graven?«

»Ja!« lød det til ham.

»Og hvorledes?«

*
- 54

»Giv mig et Haar, kun et eneste Haar af Hovedet paa den Synder, hvis Ild aldrig vil slukkes, den Synder, som Gud vil nedstøde i Helvede til evig Pine.«

»Ja saa let maa Du kunne løses, du Rene, du Fromme!« sagde han.

»Saa følg mig!« sagde den Døde. »Det er os saa forundt. Ved min Side svæver Du hvorhen dine Tanker vil; usynligt for Menneskene staae vi i deres hemmeligste Vraa, men med sikker Haand maa Du pege paa den til evig Qval Indviede, og før Hanegal maa han være funden.«

Og hurtig, som baarne af Tanken, vare de i den store Stad; og fra Husenes Væg lyste med Ildbogstaver Dødsyndernes Navne: Hovmod, Gjerrighed, Drukkenskab, Vellyst, kort, hele Syndens syvfarvede Bue.

»Ja derinde, som jeg troede det, som jeg vidste det,« sagde Præsten, »huse de den evige Ilds Indviede.« Og de stode foran den prægtig oplyste Portal, hvor den brede Trappe prangede med Tæpper og Blomster, og gennem de festlige Sale klang Balmusiken. Schweizeren stod i Silke og Fløiel med stor sølvbeslagen Stok.

»Vort Bal kan maale sig med Kongens!« sagde han, og vendte sig mod Gadestimlen; fra Top og til Taa lyste den Tanke ud af ham: »fattige Pak, der gloer ind ad Porten, I ere imod mig Karnailler Allesammen!«

»Hovmod!« sagde den Døde, »seer Du ham?«

»Ham!« gjentog Præsten. »Ja, men han er en Taabe, kun en Nar, og vil ikke dømmes til evig Ild og Pine!«

»Kun en Nar!« lød det gennem det hele Hovmodens Huus, det vare de Alle der.

Og de fløi indenfor den Gjerriges nøgne fire Vægge, hvor, skindmager, klapprende af Kulde, sulten og tørstig, Oldingen klamrede sig med al sin Tanke til sit Guld; de saae hvor han, som i Feber, sprang fra det elendige Leie og tog en løs Steen ud af Muren, der laae Guldpenge i et Strømpeskift, han befølte sin lasede Kjortel, hvori Guldstykker vare syede ind, og de fugtige Fingre zittrede.

»Han er syg, det er Vanvid, et glædesløst Vanvid, omspændt af Angest og onde Drømme!«

Og de fjernede sig i Hast og stode ved Forbrydernes Brix, hvor de i lang Række sov Side ved Side. Som et vildt Dyr foer

*
– 55

En op af Søvnne, udstødende et fælt Skrig; han slog med sine spidse Albuer til Kammeraten, og Denne vendte sig søvnig:

»Hold Kjæft, du Qvæg, og sovt - det er hver Nat -!«

»Hver Nat!« gjentog han, »ja hver Nat kommer han, hylér og qvæler mig. I Hidsighed har jeg gjort Eet og Åndet, vredt Sind er jeg født med, det har bragt mig anden Gang herind;

men har jeg gjort galt, saa har jeg jo min Straf. Kun Eet har jeg ikke bekendt. Da jeg sidst kom ud herfra og forbi min Huusbonds Gaard, saa kogte der op i mig Eet og Andet - jeg strøg en Svoelstikke hen ad Muren, den løb lidt nær Straataget, Alting brændte, der kom Hidsighed over det, ligesom den kommer over mig. Jeg hjalp med at redde Qvæg og Indbo. Ingen Levende brændte uden en Flok Duer, der fløi ind i Ilden, og saa Lænkehunden. Den havde jeg ikke tænkt paa. Man kunde høre den hyle - og dette Hyl hører jeg altid endnu, naar jeg vil sove, og falder jeg isøvn, saa kommer ogsaa Hunden, saa stor og laadden; han lægger sig paa mig, hylér, trykker mig, qvæler mig. - Saa hør dog hvad jeg fortæller, snue kan Du, snue den hele Nat, og jeg ikke et kort Qvarteer.« Og Blodet skinnede den Hidsige frem i Øinene, han kastede sig over Kammeraten, og slog ham med knyttet Haand i Ansigtet.

»Vrede Mads er bleven gal igjen!« hed det rundt om, og de andre Kjeltringer grebe fat i ham, brødes med ham, krumbøiede ham, saa Hovedet sad ned imellem Benene, der bandt de det fast, Blodet var ved at springe ham ud af Øine og alle Porer.

»I dræbe ham,« raabte Præsten, »den Ulykkelige!« og idet han forhindrende udstrakte Haanden over Synderen, han, som alt her led for haardt, vexlede Scenen om; de fløi gennem rige Sale og gennem fattige Stuer; Vellyst, Misundelse, alle Dødssynder skrede dem forbi, en Dommens Engel læste deres Synd, deres Forsvar; dette var vel ringe for Gud, men Gud læser Hjerterne, han kjender Alt tilhobe, det Onde, der kommer indenfra og udenfra, han, *Naaden, Alkjærligheden*. Præstens Haand skjælvede, han vovede ikke at udstrække den, at rive et Haar af Synderens Hoved. Og Taarerne strømmede fra hans Øine, som Naadens og Kjærlighedens Vande, der slukke Helvedes evige Ild.

Da galede Hanen.

*
– 56

»Forbarmende Gud! Du vil give hende den Ro i Graven, som jeg ikke har kunnet indløse.«

»Den har jeg nu!« sagde den Døde, »det var dit haarde Ord, din mørke Mennesketro om Gud og hans Skabninger, der drev mig til Dig! kjend Menneskene, selv i de Onde er der en Deel af Gud, en Deel, der vil seire og slukke Helvedes Ild.«

Og et Kys blev trykket paa Præstens Mund, det lyste omkring ham; Guds klare Sol skinnede ind i Kamret, hvor hans Hustru, levende, mild og kjærlig, vakte ham af en Drøm, sendt fra Gud.

*
57

Den stumme Bog.

Ved Landeveien inde i Skoven laae en eensom Bondegaard, man kom lige gennem Gaardsrummet; Solen skinnede der, alle Vinduer stode aabne, Liv og Røre var der indenfor, men i Gaarden, i en Løvhytte af blomstrende Syrener, stod en aaben Liigkiste; den Døde var sat herud, denne Formiddag skulde han begraves; Ingen stod og saae sørgende paa den Døde, Ingen græd over ham, hans Ansigt laae tildækket

med et hvidt Klæde, og under hans Hoved var lagt en stor, tyk Bog, hvis Blade hvert var et heelt Ark graat Papir, og mellem hvert laae, gjemt og glemt, visne Blomster, et heelt Herbarium, samlet paa forskjellige Steder; det skulde med i Graven, havde han selv forlangt. Til hver Blomst knyttede sig et Capitel af hans Liv.

»Hvem er den Døde?« spurgte vi, og Svaret var: »den gamle Student fra Upsala! han skal en Gang have været flink, kunnet lærde Sprog, kunnet synge, ja skrive Viser med, har man sagt; men saa var der Noget der kom iveien, og saa smed han sine Tanker, og sig selv med, hen i Brændevinet, og da hans Helsen fulgte efter, saa kom han herud paa Landet, hvor der blev betalt for hans Kost. Han var from som et Barn, naar kun ikke det sorte Sind kom over ham, thi saa blev han stærk og løb om i Skoven, som et jaget Dyr; men fik vi ham hjem, fik vi ham her til at see i Bogen med de tørre Urter, saa kunde han sidde den hele Dag og see paa een Urt og saa paa en anden, og mangen Gang løb Taarerne ham ned over Kinderne;
***** 58

Gud veed, hvad han tænkte derved! men Bogen bad han om at faae med i sin Kiste, og nu ligger den der, og om en kort Stund skal Laaget slaaes fast, og han skal faae sin søde Hvile i Graven.«

Liigdugen blev løftet; der var Fred i den Dødes Ansigt, en Solstraale faldt paa det; en Svale skød i sin piilsnare Flugt ind i Løvhytten og vendte sig i Flugten, qviddrende over den Dødes Hoved.

Hvor underligt er det dog, - vi kjende det vist Alle, - at tage gamle Breve frem fra vor Ungdomstid og læse disse; da dukker ligesom et heelt Liv op med alle dets Forhaabninger, alle dets Sorger. Hvor mange af de Mennesker, som vi i hiin Tid levede saa inderligt med, ere nu som døde for os, og dog leve de endnu, men vi have i mange Tider ikke tænkt paa dem, hvem vi engang troede altid at skulle holde fast ved, gjensidig dele Sorg og Glæde med.

Det visne Egeblad i Bogen her minder om Vennen, Vennen i Skoletiden, Vennen for hele Livet; han heftede dette Blad paa Studentershuen i den grønne Skov, da Pagten blev sluttet for det hele Liv. - Hvor lever han nu? - Bladet gjemt, Venskab glemt -! Her er en fremmed Drivhuusplante, for fiin for Nordens Haver - det er, som var der Duft endnu i disse Blade! *hun* gav ham den, Frøkenen fra den adelige Urtegaard. Her er Nøkrosen, han selv har plukket og vædet med salte Taarer, Nøkrosen fra de søde Vande. Og her er en Nelde, hvad siger dens Blad? Hvad tænkte han ved at plukke den, ved at gjemme den? Her er Lillieconval fra Skoveensomheden; her er Gedeblad fra Krostuens Urtepotte, og her det nøgne, skarpe Græsstraa -!«

Den blomstrende Syren helder sin friske, duftende Klase over den Dødes Hoved -, Svalen flyver atter forbi: »Qvivit! qvivit!« - - Nu komme Mændene med Søm og med Hammer, Laaget lægges over den Døde, der hviler sit Hoved paa *den stumme Bog*. Gjemt - glemt!

*

59

»Ærens Tornevei.«

Der er et gammelt Eventyr: »*Ærens Tornevei for en Skytte, navnlig Bryde, som vel kom til stor Ære og V_rdighed, men ikke uden efter lang og megen Viderværdighed og Livets Farlighed*;« Mangen En af os har vist som Barn hørt det, maaskee som Ældre læst det og tænkt paa sin egen ubemærkede Tornevei og »megen Viderværdighed.« Eventyret og Virkeligheden ligge hinanden saa nær, men Eventyret har sin harmoniske Opløsning her paa Jorden, Virkeligheden stiller den oftest ud over Jordlivet ind i Tid og Evighed.

Verdenshistorien er en *Laterna magica*, der viser os i Lysbilleder paa Samtids sorte Grund, hvorlunde Menneskehedens Velgjørere, Snillets Martyrer, vandre *Ærens Tornevei*.

Fra alle Tider, fra alle Lande fremtone disse Glandsbilleder, hvert et Moment kun, dog et heelt Liv, en Levetid med dens Kamp og Seier; lad os betragte, hid og did, Enkelte i Martyr-Skaren, den, der ikke sluttet, før Jorden veirer hen.

Vi see et opfyldt Amphitheater, Aristophanes's Skyer sende Strømme af Spot og Munterhed til Vrimlen; fra Scenen latterliggjøres i Aand og Legeme Athens mærkeligste Mand, der var Folket et Skjold mod de tredive Tyranner: *Sokrates*, han, der i Slagets Tummel frelste Alcibiades og Xenophon, han, hvis Aand svang

sig over Oldtids Guder, selv er han her tilstede; han har reist sig fra Tilskuerbænken og stillet sig frem, at de leende Atheniensere kunne see, om han og Vrængbilledet af ham paa

* * * * *
----- 60

Scenen ret ligne, der staaer han opreist for dem, løftet høit over dem Alle.

Du saftige, grønne, giftige Skarntyde og ikke Olietræet være her Athens *Mærke.

Syv Stæder stredes om at være *Homers* Fødestad, det vil sige, da han var død! - see ham i hans Levetid! - der gaaer han igjennem disse Stæder, fremsigende sine Vers for at leve; Tanken om den Dag imorgen graaner hans Haar; - han, den mægtigste Seer, er blind og ensom; den hvasse Torn river Digterkongens Kaabe i Pjalter. -

Hans Sange leve endnu, og ved dem alene leve Oldtids Guder og Helte.

Billed paa Billed bølger frem fra Morgenland og Aftenland, saa fjernt fra hinanden ved Sted og Tid og dog samme Stykke Ærens Tornevei, hvor Tidslen først sætter Blomst, naar Graven skal pyntes.

Under Palmerne komme Kameler, rigtladte med Indigo og andre kostelige Skatte; de sendes fra Landets Hersker til ham, hvis Sange er Folkets Glæde, Landets Hæder; han, hvem Misundelse og Løgn jog i Landflygtighed, han er funden - Karavanen nærmer sig den lille By, hvor han fandt Fristed; et fattigt Liig bringes ud af Porten, det standser Karavanen. Den Døde er just ham, de søge: *Firdusi* - endt er Ærens Tornevei!

Afrikaneren med de plumpe Træk, de tykke Læber, det sorte Uldhaar, sidder paa Paladsets Marmortrappe i Portugals Hovedstad og tigger - det er *Camoens's* trofaste Slave, uden ham og de Kobberskillinger, der kastes til ham, maatte hans Herre: »*Lusiadens* Sanger« sulte ihjel.

Nu staaer et kostbart Monument paa *Camoens's* Grav.

Atter et Billed!

Der viser sig bag Jernstængerne en Mand, dødbleg, med langt, filtret Skjæg: »Jeg har gjort en Opfindelse, den største i Aarhundreder!« raaber han, »og man har i meer end tyve Aar holdt mig indespærret her!« - »Hvo er han T« - »En Vanvittig!« siger Galevogteren: »Hvad kan dog ikke et Menneske falde paa! han troer, at man kan bevæge sig fremad ved Damp!« *Salomon de Caus* er det, Dampkraftens Opdager, der med Anelsens uklare Ord ikke blev forstaaet af en Richelieu og dør, indespærret i Daarekisten.

*
- 61

Her staaer *Columbus*! hvem engang Gadedrengene forfulgte og spottede, fordi han vilde opdage en ny Verden - han har opdaget den: Jubelens Klokker klinge ved hans Seiers-Hjemkomst, men Misundelsens Klokker lyde snart høiere; Verdens-Opdageren, han, som løftede det amerikanske Guldland op over Havet og gav det til sin Konge, lønnes med Jernlænker, dem, han ønsker lagt i sin Liigkiste, de vidne om Verden og om Samtidens Vurderen.

Billed trænger paa Billed, rig er Ærens Tornevei!

I Mulm og Mørke sidder her, han, som udmaalte Maanebjergenes Høide, han, som trængte ud i Rummet til Planeter og Stjerner, han, den Mægtige, der hørte og saae Aanden i Naturen, fornam, at Jorden dreiede sig under ham: *Galilei*. Blind og døv sidder han i Alderdommens Aar, spiddet paa Lidelsens Tjørn i Fornegtelsens Qval, neppe kraftig til at løfte sin Pod, den, hvormed han engang i Sjælesmerte, da Sandhedens Ord slettedes ud, stampede mod Jorden og udbrød: »Den bevæger sig dog!«

Her staaer en Kvinde med Barnesind, Begeistring og Tro - Banneret bærer hun foran den kæmpende Hær, og hun bringer sit Fædreland Seier og Frelse. Jubelen lyder - og Baalet tændes: *Jeanne d'Arc*, Hexen, brændes. - Ja, det kommende Aarhundrede spytter paa den hvide Lilie: Voltaire, Viddets Satyr, synger om »*La pucelle*«.

Paa Viborgthing brænder den danske Adel Kongens Love - de lyse i Flamme, belyse Tid og Lovgiver, kaste et Glorieskjær ind i det mørke Fangetaarn, hvor han sidder graahaaret, krumbøiet, slidende med Fingren Fure i Steenbordet, han, engang Hersker over tre Kongeriger, den folkelige Drot, Borgers og Bondes Ven: *Christian den Anden*. Han med det haarde Sind i den haarde Tid. Fjender skreve hans Historie. - Syv og tyve Aars Fængsel ville vi huske paa, idet vi mindes hans Blodskyld.

Der seiler et Skib fra Danmark, der staaer en Mand ved høien Mast, han seer mod Hveen for sidste Gang: *Tycho Brahe*, der løftede Danmarks Navn til Stjernerne og lønnedes derfor med Krænkelse og Fortræd - han drager til et fremmed Land: »Himlen er allevegne, hvad behøver jeg mere!« er hans Ord;

der seiler han bort, vor berømteste Mand, i fremmed Land hædret og fri!

»Ak, fri! om kun selv for dette Legems ulidelige Smerter!« sukker det gennem Tiden til os. Hvilket Billed?
- *Griffenfeldt*, en dansk Prometheus, lænket til Munkholms Klippeø.

Vi ere i Amerika ved en af de store Floder, en Menneskemasse har samlet sig, et Skib skal kunne seile mod Vind og Veir, være en Magt mod Elementerne: *Robert Fulton* hedder han, der troer at kunne det. Skibet begynder sin Fart; pludseligt staaer det stille - Hoben leer, fløiter og piber, hans egen Fader piber med: »Hovmod! Galskab! Løn som forskyldt! under Laas og Lukke skal det gale Hoved!« - Da brydes et lille Søm, som standsede et Øieblik Maskinen, Hjulene dreie, Skovlerne støde Vandets Modstand bort, Skibet seiler - -! Dampens Væverspole forvandler Timer til Minuter mellem Verdens Lande.

Menneskeslægt! begriber Du Saligheden i et saadant Bevidsthedens Minut, denne Aandens Forstaaen af sin Mission, Øieblikket, hvori al Sønderrivelse fra Ærens Tornevei - selv den ved egen Skyld - opløser sig i Lægedom, Sundhed, Kraft og Klarhed, Disharmonien bliver Harmoni, Menneskene see Aabenbarelsen af Guds Naade, viist den Enkelte, og af ham bragt dem Alle?

Ærens Tornevei viser sig da som en Glorie om Jorden; lyksaligt at vorde kaaret til Vandrer her og uden Fortjeneste at stilles mellem *Bygmestrene af Broen mellem Menneskeslægten og Gud.

Paa mægtige Vinger svæver Historiens Aand gennem Tiderne og viser - til Mod og Fortrøstning, til tankevækkende Mildhed - i lysende Billeder paa natsort Grund *Ærens Tornevei*, der ikke som i Eventyret slutter i Glands og Glæde her paa Jorden, men peger ud over *den* ind i Tid og Evighed.

Jødepigen.

Der var i Fattigskolen mellem de andre Smaabørn en lille Jødepige, saa opvakt og god, den Flinkeste af dem Allesammen; men i een af Læretimerne kunde hun ikke tage Deel, det var Religionstimen; hun var jo i en Christen Skole.

Geographibogen kunde hun have for sig og læse i, eller faae sit Regnestykke færdigt, men det var snart færdigt og Lectien læst; der laae vel en Bog opslaaet foran hende, men hun læste ikke i den, hun sad og hørte efter, og snart mærkede Læreren, at hun fulgte med, som næsten Ingen af de Andre.

»Læs i din Bog!« sagde han mildt og alvorligt, men hun saae paa ham med sine sorte, straalende Øine, og da han spurgte ogsaa hende, vidste hun bedre Besked end Alle de Andre. Hun havde hørt, forstaaet og gjemt.

Hendes Fader var en fattig, brav Mand; han havde ved Barnets Skolegang betinget, at hun ikke undervistes i den christne Tro; at lade hende gaae bort i denne Underviisningstime kunde maaskee forarge, vække Tanker og Stemninger hos de andre Smaa i Skolen, og altsaa blev hun, men det kunde ikke længer skee.

Læreren gik til Faderen, sagde ham, at han enten maatte tage sin Datter ud af Skolen, eller lade hende blive Christen. »Jeg kan ikke udholde at see disse brændende Øine, den Inderlighed og ligesom Sjæletørst efter Evangeliets Ord!« sagde Læreren.

Og Faderen brast i Graad: »Jeg selv veed kun Lidet af vor
* * * * *
— — — — — 64

egen Religion, men hendes Moder var en Israels Datter, fast og stærk i sin Tro, hende gav jeg paa hendes Dødsseng det Løfte, at vort Barn aldrig skulde blive christent døbt; jeg maa holde mit Løfte, det er mig som en Pagt med Gud.«

Og den lille Jødepige blev tagen ud af de Christnes Skole.

- - Der var gaaet Aaringer.

Ovre i en af Jyllands mindste Kjøbstæder tjente i et ringe, borgerligt Huus en fattig Pige af mosaisk Troeskendelse, det var Sara, hendes Haar var sort som Ibenholt, hendes Øine saa mørke og dog fulde af Glands og Lys, som Orientens Døttre eie dem; Udtrykket hos den fuldvoxne Pige var endnu det samme, som hos Barnet, da hun sad paa Skolebænken og hørte til med tankefuldt Blik.

Hver Søndag klang fra Kirken Orgelet og Menighedens Sang, det lød over Gaden ind i Gjenbohuset, hvor Jødepigen stod ved sin Gjerning, flittig og trofast i sit Kald. »Kom Sabbathens Dag ihu og hold den hellig!« var hendes Lov, men Sabbathen for hende var de Christnes Arbejdsdag, og hun kunde kun i sit Hjerte holde den hellig, det hun ikke troede var nok. Men hvad er Dag og Time for Gud? den Tanke var vaagnet i hendes Sjæl, og paa de Christnes Søndag blev Andagtstimen mere uforstyrret; naaede da Orgelklang og Psalmesang over til hende i Kjøkkenet bag Vasken, da blev helligt og stille selv dette Sted. Det gamle Testament, hendes Folks Skat og Eiendom, læste hun da, og kun det, thi hvad hendes Fader havde sagt hende og Læreren, da hun blev tagen ud af Skolen, laae dybt i hendes Sind, Løftet, der var givet hendes døende Moder, at Sara ikke skulde blive christnet, ikke forlade Fædrenes Tro. Det nye Testament var og skulde blive hende en lukket Bog, og dog vidste hun saa Meget fra den, den lyste i Barne-Erindringer. En Aften, hun sad i en Krog af Stuen, hørte hun sin Huusbond læse høit, og hun turde vel høre derpaa, det var ikke Evangelierne, nei, der læstes op af en gammel Historiebog, til den kunde hun nok lytte; det var om en ungarisk Ridder, som blev fangen af en tyrkisk Pascha, der lod ham spænde hos Oxerne for Ploven, drives med Pidskeslag og uendeligt haane og vansmægte.

Ridderens Hustru solgte alle sine Smykker, pantsatte Borg og Land, hans Venner skøde sammen store Summer, thi utroligt næsten var Løsepengene, der forlangtes, men de bragtes tilveie, og han blev løst af Trældom og Forsmædelse; syg og lidende

* - 65

naaede han sit Hjem. Men snart lød almindeligt Opraab mod Christendommens Fjende; den Syge hørte derom og havde nu ikke Ro eller Hvile, han lod sig løfte paa sin Stridshest, Blodet kom igjen i hans Kinder, Kræfterne syntes at vende tilbage, og han drog afsted til Seier. Just den Pascha, som havde ladet ham spænde for Ploven, haane og lide, blev nu hans Fange og førtes af ham hjem til Borgfængselet, men alt i den første Time der, kom Ridderen og spurgte sin Fange:

»Hvad troer Du vel, der venter Dig?«

»Jeg veed det!« svarede Tyrken, »Gjengjældelse!«

»Ja, den Christnes Gjengjældelse!« sagde Ridderen, »Christendommen byder os at tilgive vore Fjender, elske vor Næste. Gud er Kjærlighed! drag i Fred til dit Hjem og dine Kjære, bliv mild og god mod dem, som lide!«

Da brast den Fange i Graad: »Hvor kunde jeg tænke Sligt muligt! Piinsler og Qvaler vare mig en Vished, og jeg tog en Gift, der vil dræbe mig om faa Timer. Jeg maa døe, der er ingen Hjelp! men før jeg dør, forkynd mig den Lære, som rummer en saadan Kjærlighed og Naade, den er stor og guddommelig! lad mig døe i den, døe som Christen!« og hans Bøn blev opfyldt.

Det var Legendens Historien, der blev læst; den hørtes og fulgtes af dem Alle, men meest brændende opfyldte og levendegjorde den hende, der sad i Krogen, Tjenestepigen Sara, Jødepigen; store, tunge Taarer stode i de lysende, kulsorte Øine; der sad hun med Barnesindet, som hun sad engang paa Skolens Bænk og fornå Evangeliets Storhed. Taarerne rullede ned over hendes Kinder.

»Lad ikke mit Barn blive en Christen!« var Moderens sidste Ord paa Dødsleiet, det klang gennem hendes Sjæl og Hjerte med Lovens Ord: »Ær din Fader og din Moder!«

»Jeg er jo ikke christnet! de kalde mig Jødepigen; det sagde Naboens Dreng i Spot sidste Søndag, da jeg blev staaende udenfor den aabne Kirkedør og saae derind, hvor Alterlysene brændte, og Menigheden sang. Fra Skoletiden og indtil denne Dag var og er der en Magt fra Christendommen, der ligesom et Solskin, om jeg endogsaa lukker mine Øine for det, dog skinner lige ind i mit Hjerte; men, Moder, jeg skal ikke bedrøve Dig i din Grav! jeg skal ikke svigte det Løfte, vor Fader gav Dig! jeg vil ikke læse den christelige Bibel, jeg har jo mine Fædres Gud at helde mit Hoved til!«

* - 66

- - Og Aaringer gik.

Huusbonden døede, Huusmoderen sad i trange Kaar, Tjenestepigen Maatte undværes, men Sara tog ikke bort, hun var Hjelpen i Nøden, hun holdt det Hele sammen; hun arbejdede til ud paa Natten, skaffede Brød i

Huset ved sine Hænders Gjerninger; der var ingen nær Slægt, som tog sig af Familien, hvor Konen Dag for Dag blev svagere og i Maaneder holdtes paa Sygeleiet. Sara vaagede, pleiede, arbeidede, mild og from, en Velsignelse i det fattige Huus.

»Derhenne ligger Bibelen!« sagde den Syge, »læs lidt for mig i denne lange Aften, jeg trænger saa inderligt til at høre Guds Ord.«

Og Sara bøiede sit Hoved; Hænderne foldede sig om Bibelen, som hun aabnede og læste i for den Syge; tidt brøde Taarer frem, men Øinene bleve klarere, og i hendes Sjæl blev det klarere: »Moder, dit Barn skal ikke tage de Christnes Daab, ikke nævnes i deres Samfund, det har Du forlangt, det skal jeg bevare Dig, derom ere vi enige paa denne Jord, men ovenover denne er - er Enigheden større i Gud, »»han ledsager os over Døden!«« - »»han besøger Jorden, og naar han har gjort den tørstig, gjør han den meget rig!«« jeg forstaaer det! selv veed jeg ikke, hvorlunde det kom -! det er ved ham, i ham: Christus!«

Og hun zittrede i Nævnelser af det hellige Navn, en Daab af Ildslue gennemstrømmede hende stærkere, end Legemet kunde bære, og det bøiede sig mere kraftløst, end den Syges, hun vaagede hos.

»Stakkels Sara!« blev der sagt, »hun er overanstrengt af Arbeide og Vaagen.«

De bragte hende til de Fattiges Sygestue, der døde hun, derfra blev hun begravet, men ikke paa de Christnes Kirkegaard, der var ikke Stedet for Jødepigen, nei, udenfor, op til Muren fik hun sin Grav.

Og Guds Sol, der skinnede hen over de Christnes Grave, skinnede ogsaa hen over Jødepigens Grav derudenfor, og Psalmesangen, der lød paa de Christnes Kirkegaard, klang ud over hendes Grav; ogsaa ud til den naaede Forkyndelsen: »Der er Opstandelse i Christo!« ham, Herren, som sagde til Disciplene: »Johannes døbte vel med Vand, men I skulle døbes med den Hellig-Aand!«

*